

Van wantsen weten!

Nog niet zolang geleden zag ik een wants op mijn raam zitten, maar voordat ik hem van boven en van onder kon fotograferen was ie weg. Jammer, want het was mijn bedoeling om zijn zuignuit op de foto te krijgen. Met de winter in aantocht wordt je huis zonder dat je het weet omgetoverd tot het grootste insectenhotel van je hele tuin. Van elk kiertje en gaatje maken allerlei zespoters dankbaar gebruik om wat huiselijke warmte op te zoeken. Wantsen dus ook. Gekke beestjes eigenlijk, die wantsen. Wanneer je denkt dat je weet hoe een wants eruit ziet, blijken er wel een of meer soorten te zijn die daar niet aan voldoen. Persoonlijk dacht ik een wants wel te herkennen aan dat driehoekje op zijn rug, maar er is meer.

In Nederland zijn maar liefst 675 verschillende wantsen bekend, maar wereldwijd zijn er zo'n 40.000 soorten.

Wantsen evolueren al meer dan 300 miljoen jaren op deze aardbol. In al die tijd hebben wantsen zich aangepast en ontwikkeld in een verbazingwekkende verscheidenheid aan vormen, maten en levenswijzen. Van sluipmoordenaars tot plantenliefhebbers. Van tropische regenwouden tot koude poolgebieden, wantsen zijn tegenwoordig op elk continent te vinden. Om te overleven in een wereld vol roofdieren hebben wantsen een scala aan predatie en verdediging strategieën ontwikkeld. Sommige soorten hebben bijvoorbeeld stekels of chemicaliën om roofdieren af te schrikken, terwijl andere snel kunnen vluchten of zich verstoppen om te ontsnappen aan gevaar. Wantsen vind je zowel op het land als onder of op het water. Ze lijken misschien op kevers, maar zijn binnen de insecten toch een eigen groep. Hun lijf is platter dan dat van kevers. Hun vleugels zijn anders van vorm en ze hebben een holle snuit als mond. Heel bekend zijn natuurlijk de vuurwants, de pyjamawants en de groene schildwants, die ikzelf altijd groene stinkwants heb genoemd. De algemeenste wants in de tuin is zonder twijfel die groene stinkwants. Waar groene bladeren zijn of waar blad blijft liggen, kom je deze trage

kruipers tegen. Als je groen in de klike deponeert, komen deze wantsen er vaak uit klimmen. In de zomer is ie groen, maar in de herfst als de bladeren bruin verkleuren, kleurt de wants langzaam mee. Veel 'landwantsen' stinken, maar de stank is functioneel. De stof die door de achterlijfklier wordt afgestoten schrikt namelijk niet alleen de vijand af, vogels en vissen. Maar is ook irriterend, zodat dieren zich wel twee keer bedenken, voordat ze een wants aanvallen.

Maar eentje die ik nooit onder de wantsen zou hebben geschaard is de welbekende schaatsenrijder. Met zijn vier lange dunne pootjes sjeest hij over het water. Zoals veel op en

onder water levende wantsen is de schaatsenrijder een echte carnivoor. Vooral kleine diertjes die op het wateroppervlak vallen, zijn de pineut. En ook de onder water levende muggenlarven, die naar boven komen om adem te halen, zijn hun leven niet zeker. De wants steekt en zuigt; de mug in wording is niet meer. Maar ook het bootsmannetje is een wants, dus die muggenlarf moet ook onder water goed opletten. Zo zie ik de vuurwants in grote groepen veelal op de lindebomen voor ons huis. Met hun vuurrode kleur en opvallende zwarte markeringen zien vuurwantsen er gevaarlijk uit. Meestal betekent de kleur rood in de natuur: gevaar. In het geval van vuurwantsen is het bedoeld om niet opgegeten te worden. Wat heel doeltreffend werkt. Vijanden als vogels bedenken zich meestal wel twee keer voor ze zich aan de wants tegoed doen. De wants kan niet vliegen en wordt dus op de grond aangetroffen, meestal in de omgeving van lindebomen of kaasjeskruid. Ze leven immers van sappen uit dode bladeren of zaden die ze met hun zuigsnuit leegzuigen. Bij lindebomen zijn vooral de wondsappen erg in trek. En om hun voedingsstoffen aan te vullen, zuigen ze ook dode insecten of bladluizen leeg. Zelfs hun dode soortgenoten horen daarbij. De paring van de vuurwants duurt best lang, tussen de twaalf uur en zeven dagen, waarbij het mannetje en vrouwtje met hun achterwerk aan elkaar gehecht zijn. Zo weet hij zeker dat andere mannetjes geen kans maken. Wanneer de eitjes uitkomen hebben de nimfen vijf stadia nodig om een volgroeide wants te worden. De plantensappen die de vuurwants opzuigt, gebruikt hij ook als chemische afweer tegen vogels. Overigens geven ook bijvoorbeeld groene stinkwantsen een onaangename geur af, als ze zich bedreigd voelen. Helaas voor de vuurwants werkt dit niet voor vinken en gorzen.

Een van de meest voorkomende wantsen in ons land is de grauwe schilwants. Je herkent hem aan zijn zwart-witte antennes, dat patroon zie je ook terug aan de rand van zijn buik. Hij is zo'n 13 tot 16 mm lang, van snuit tot kont, en dat is best groot voor een beestje dat binnenshuis komt. Als een sputterende bromvlieg, zo klinkt het ongeveer, wanneer je een grauwe schildwants

traag door je woonkamer hoort navigeren. Vliegen is dan ook niet zijn sterkste kant, veel vaker zie je hem kruipend of klimmend een geschikt plekje zoeken. Ook zijn landingscapaciteiten zijn dramatisch: geregeld komt hij onhandig op zijn rug terecht, wanneer hij probeert weer poot aan de grond te zetten.

Ook al komt ie weinig voor in ons land, wil ik het toch even hebben over de bedwants.

Bedwantsen zijn de vampiers onder de wantsen. Een wants kan niet kauwen, daarom worden blad en prooi leeggezogen. Voor plantensap is dat eenvoudig, maar dieren moeten

eerst worden opgelost. Met de snuit wordt dan een oplosmiddel ingebracht, zodat de binnenkant kan worden leeg geslobberd. De bedwants gebruikt zijn snuit om mensen aan te prikken. Zijn snuit bestaat uit een hol buisje met daarbinnen een pincet, dat vooruit kan worden geschoven. Daarmee boort hij eerst door de huid en dan door de ader. Hij brengt antistollingsvloeistof in drinkt dan een fractie van het bloed.

Steken kan manwants ook van achter. Hij doet aan traumatische inseminatie. Met zijn priemvormige penis steekt hij dwars door het achterlijf van het vrouwtje heen, waarna de penis zich een weg boort naar haar vagina. Daarmee is de bedwants overigens wel een uitzondering. Onder water levende wantsen maken wel wat werk van het voorspel. Hij heeft boven op zijn lijf een apparaatje waarmee geluid gemaakt kan worden dat zij dan weer aantrekkelijk vindt. Kijk, daar kan ik dan wel begrip voor opbrengen...

